

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא בני שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא סט

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובריה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

[נמצאו למדים שכמו שאין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו כמו כן אינו מפקיר דבר שאינו ברשותו, ולכן הגמרא השוותה אותם והקשתה].

(תירוץ) איפוך דר' יהודה לר' דוסא, ורבי דוסא סובר כל שילקטו.

ורבי דוסא לרבי יהודה, שרבי יהודה אומר כל שילקטו (בעבר).

(קושיה) אמאי אפכת מתניתא, אפכה לרבי יוחנן: ואימא צנועין ורבי יהודה במקום רבי דוסא. אמרו דבר אחד – וממשיכים עם התיקון 'כל המתלקט' ולא הנלקט בתנא של צנועין.

(דחיה) אמרי לא סגיא דלא מתהפכת מתניתא- דבהא מתניתין קתני דאית ליה לרבי יהודה ברירה ושמעינן ליה לרבי יהודה בעלמא דלית ליה ברירה.

[עד כאן דף סט עמוד א]

הלוקח יין מכותי ונמצא בשבת – כיצד יעשה

המשנה למטה דנה כיצד יעשה אדם שקנה בערב שבת סמוך לבין השמשות, וכעת קידש עליו היום, ואין לו מה לשתות בשבת וגם אין לו פנאי להפריש:

דתנן הלוקח יין מבין הכותים:

א. דברי ר"מ –

אומר שני לוגין ממאה שאני עתיד להפריש, הרי הן תרומה.

עשרה, מעשר ראשון.

ט', מעשר שני. ומיחל, כלומר מוציא מעשר שני לחולין על המעות שיש לו בביתו, הואיל ומספיק באמירה בעלמא, זקוק לתקנו כעת. ושותה מיד.

ב. ר' יהודה ור' יוסי ור"ש אוסרין שאין ברירה – אלמא דאנו מוכרחים להפוך

את הברייתא דלעיל לגבי לקט שלא תהא סתירה בדברי רבי יהודה, החולק עם

רבי מאיר ואוסר להפריש.

דעת רבי יוחנן – אין ברירה

עד עכשיו למדנו שרבי יוחנן סובר שאין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו, ומתקן דברי התנא של צנועין (כל המתלקט- מדין ברירה), ופוסק כמותו (סתם משנה). בנוסף התנא הזה סובר כרבי דוסא, שאחרי שהפכנו את דבריו מדברי רבי יהודה, הסובר שיש ברירה. כעת הגמרא מקשה איך פסק רבי יוחנן כתנא הסובר שיש ברירה, שהרי הוא לא סובר כך – כדלהלן:

אמרי סוף סוף אמאי קא אפכת לה מתניתא? משום דקשיא דר' יהודה אדר' יהודה, השתא נמי קשיא דר' יוחנן אדרבי יוחנן:

דאמרת לר' יוחנן לא תימא כל הנלקט אלא אימא כל המתלקט - אלמא אית ליה ברירה.

והא רבי יוחנן לית ליה ברירה!

דאמר רב אסי א"ר יוחנן האחין שחלקו, לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל ולא

אומרים שכל אחד לקח את החלק המגיע לו, מכיוון שנחשב שכל אחד קנה חלקו של חבירו,

ולכן חוזרים ביובל לבעלים דהיינו שחוזרים ומחלקים זאת פעם נוספת.

למדנו לעיל שרבי יוחנן סובר שאין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו ור"ל הביא תנא (צנועין) הסובר שאפשר להקדיש. עתה הגמרא מנסה להבין מדוע רבי יוחנן לא פסק כתנא הזה, הרי הוא סובר שהלכה כסתם משנה, ודעה זו מופיעה סתם במשנה.

הגמרא מחשבת את זה עם עוד שתי הלכות שרבי יוחנן סובר: הלכה כרשב"ג חוץ משלושה מקומות, ועוד שלית ליה דין ברירה.

עוד יתבאר שכמו שאדם מקדיש דבר שאינו ברשותו כמו כן יכול להפקיר ולפדות דברים שאינם ברשותו.

לבסוף הגמרא מסיקה שיש משנה נוספת שסתמה שאין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו ופסק כמותה.

גופא אמר רבי יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדיש, זה גדלן לפי שאינו שלו וזה בעליהם לפי שאינו ברשותו.

(קושיה) ומי אמר ר' יוחנן הכי?

והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה, ותנן-

1) כרם רבעי שענבים מותרים רק לאחר הפדיון, היו מציינין אותו בקזוזות פיסות

רגבים **אדמה** סביבות הגבולין להודיע שצריך לפדותו, **סימנא כי אדמה: מה**

אדמה איכא הנאה מינה לאחר זריעה וקצירה, **אף האי נמי כי מפרקא שרי**

לאיתהווי מינה.

2) ושל ערלה שאסור בהנאה, בחרסית לחות של חרס, **סימנא כחרסית: מה**

חרסית שאין הנאה מינה, אף האי דלית ביה הנאה מינה.

3) ושל קברות, בסייד סימנא: דחיור כעצמות. וממחה את בסייד במים ושופך

סביבות הקבר כי היכי דניחזור טפי.

אמר רבן שמעון בן גמליאל בד"א שעושים כל הסימנים הללו **בשביעית, דהפקר**

נינהו והיה נוטלים בהתר, אבל בשאר שני שבוע, הלעיטוהו לרשע וימות הואיל ובאו

לגזול!

והצנועין מניחין את המעות ואומרים כל הנלקט מזה מחולל על המעות הללו –

אלמא שיש סתם משנה שמתירה לפדות או להקדיש דבר שאינו ברשותו.

וכי תימא מאן תנא צנועין רשב"ג ר"ל גם ההמשך של המשנה מדברי רשב"ג הוא.

(קושיה) והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג

במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב, וצידן וראיה אחרונה.

הגמרא מנסה לתקן את דברי התנא (צנועין) ולומר שהפדיון נעשה כשהפירות עודם

ברשותו ומועיל מדין ברירה, כדלהלן:

(תירוץ) אמרי לא תימא כל הנלקט מזה אלא אימא כל המתלקט מזה שעתידים

ללקוט.

הגמרא דוחה את זאת, שהרי רבי יוחנן עצמו לא שנה כך בדברי הצנועין – כדלהלן:

(קושיה) ומי אמר ר' יוחנן הכי?

והא"ר יוחנן צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד, והרי ורבי דוסא נלקט קאמר כמבואר

למטה לגבי לקט קציר, שהכלל בזה הוא ששתי שיבולים שייכים לעני אך שלוש הם של בעל

הבית. אכן העניים מחוסר ידיעתם, היו מלקטים אפילו שלוש, והלן כיצד יעשה להצילם

מחשש גזל:

דתניא-

א. רבי יהודה אומר שחרית בעל הבית עומד ואומר כל שילקטו עניים היום יהא

הפקר – היינו בעודם ברשותו ומועיל תנאי זה מדין ברירה, שאומרים שמהם ילקטו

היינו אותם שהוא פדה אותם.

ב. רבי דוסא אומר לעיתותי ערב בסוף היום **אומר כל שילקטו עניים** בעבר **יהא**

הפקר – אלמא שיכול להפקיר ברגע שאינם ברשותו.

הרבים בשעת יאוש כל המחזיק בה זכה בה [בשנוי רשות ויאוש] אי נמי למ"ד יאוש כדי לא קני כלל וכל המחזיק בה זכה בה מ"מ אין זה יאוש פטור מן המעשר דנהי דנגזל אין יכול לתבוע מן המחזיק בה אחר יאוש כדאמרין בהגזל בתרא (לקמן ד' קיא): דדוקא גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו רצה מזה גובה רצה מזה גובה אבל אחר יאוש אין יכול לגבות כלום מן השני מ"מ כיון שכל אדם אסור להחזיק בה מפני שהיא צריכה לגזלו ליפטור מן הנגזל ואם כבר זכה בה אחר לכל הפחות חייב לשלם דמים לגזלן כדאמר לעיל דאפילו למ"ד יאוש לא קני חייב גב שני לשלם קרן לגב ראשון לא חשיב כהפקר לפטור מן המעשר ודעמא דהפקר פטור מן המעשר משום דכתיב ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך יצא לקט ושכחה ופאה שיש לו חלק ונחלה עמך והיינו טעמא דהפקר והכא אין לו חלק בה שאסור לזכות בה ואם זכה חייב לשלם לכל הפחות דמים ועוד דבסתמא אין מתייאש אלא לגבי עניים ואין מועיל לפטור מן המעשר עד שיהיה הפקר לעניים ולעשירים כשמיטה:

פ"ט תוספות ד"ה כל שילקטו עניים היום יהא הפקר. תקנה עושה לעניים לפטור מן המעשר כשמלקטין יותר מדינים כגון ג' שבולים ואוכלין בלא מעשר לפי שילקט שכחה ופאה פטורים מן המעשר לכך אומר בעה"ב כל שילקטו יהיה הפקר כדי שיפטור הכל ממעשר דהפקר פטור ממעשר וצריך לומר דבעל הבית אין מתייאש דאם היה מתייאש וחשיב יאוש מדעת כמו תמרי דזיקא וא"ל למ"ד יאוש כדי קני תקשה ליה מה מועיל הפקר לפטור מן המעשר והלא כבר זכו בהן עניים בתורת גזל על ידי יאוש וניהו זה אין להקשות אם בעל הבית מתייאש למה צריך להפקיר כדי לפטור מן המעשר והלא יאוש חשוב הוא כהפקר לפטור מן המעשר כדמוכח באלו מציאות (ב"מ ד' כא): ועוד דלמה לא יועיל כל שילקטו לכ"ע דאטו מי גרע מיאוש דהא לא דמי יאוש דהכא דגזלן ל"א יאוש דמציא דאי יאוש קני בכל ענין אפילו אם אין הגזילה ברשות הגזלן בשעת יאוש אם כן יאוש דהכא לא הוא אלא כלפי ידידה והוי כמתנה בעלמא [ר"ל לענין גזילה אין הגב זוכה בה בשינוי רשות ויאוש, אלא משעת הגזילה, ונחשב שנתן לו] ואין לו לפטור מן המעשר ואפילו את"ל דלא קני א"כ הגזילה ברשות הגזלן אבל אם היא ברשות

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא סט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

(מסקנה) אלא לעולם כל הנלקט^{רס} – וגם לא מהפכים את דברי רבי יהודה בדברי רבי דוסא, ומה שרבי יהודה אסר להפריש יין של כותים, הוא לא משום ברירה אלא שמא יבקע הנוד.

ורבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח –
דתנן אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל.
אמאי?

בשלמא לגנב ראשון לא משלם, וגונב מבית האיש ולא מבית הגנב,
אלא לבעלים נשלם? פירוש ואם באו עדי הגנב הראשון קודם עדי הגנב השני, ישלמו שניהם לבעלים כל אחד תשלום כפל: גנב ראשון מפני גניבתו וכן הגנב השני מפני גניבתו, למרות שלא נמצאת ברשות הבעלים, מפני שעדיין בכל מקום נחשבים כברשותם. ומזה שלא אומרים כך מוכח שאין אומרים כן ולכן פטורים.^{רסד}

(מסקנה) אלא לאו, ש"מ זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו.
(קושיה) ומאי חזית דאזיל בתר ההיא סתמא? ליעביד כי האי סתמא דצנועין!
(תירוץ) משום דמסייע ליה קרא –

ואיש כי יקדיש את ביתו קדש לה': מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו.
רבי יוחנן אמר - צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד – לולא דבריו מה היינו

אומרים

הגמרא מביאה שלוש הבנות מה היינו אומרים לולא דרבי רבי יוחנן שדימה את דעת צנועין כדברי רבי דוסא כדלהלן:

אי לאו דא"ר יוחנן צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד –

א. אב"י - הוה אמינא צנועין אית להו דרבי דוסא, ורבי דוסא לית ליה דצנועין.

צנועין אית להו דרבי דוסא - ומה בגנב עבדו רבנן תקנתא, עניים צריכא למימר! ר' דוסא לית ליה דצנועין, עניים הוא דעבדו להו רבנן תקנתא, אבל גנב לא עבדו ליה רבנן תקנתא.

ב. רבא - הוה אמינא מאן תנא צנועין? ר"מ היא.

לאו אמר ר"מ מעשר ממון גבוה הוא, ואפילו הכי לענין פדייה אוקמיה רחמנא ברשותיה דכתיב ואם גאל יגאל איש ממעשרו חמשיתו יוסף עליו, קרייה רחמנא מעשרו ומוסיף חומש – שאם אינה שלו לא היה מוסיף חומש.

מאותה סיבה היינו אומרים לגבי כרם רבעי:

כרם רבעי נמי: גמר קדש - קדש ממעשר -

כתיב הכא כר' רבע' קדש הלולים, וכתיב גבי מעשר וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ לה' הוא קדש - מה קדש דכתיב גבי מעשר, אע"ג דממון גבוה הוא, לענין פדייה אוקמיה רחמנא ברשותיה, אף האי קדש נמי דכתיב גבי כרם רבעי אע"ג דלאו ממון דידיה הוא, לענין אחולי אוקמיה רחמנא ברשותיה, דהא כי איתיה ברשותיה נמי הא לאו דידיה הוא והא מצי מחיל, משום הכי מצי מחיל. אבל גבי לקט, כיון דממונא דידיה: כי איתיה ברשותיה הוא דמצי מפקר ליה, כי ליתיה ברשותיה לא מצי מפקר ליה.

ג. רבינא - הוה אמינא מאן תנא צנועין? רבי דוסא היא –

כי היכי דלא תקשי סתם משנה לרבי יוחנן ורבי יוחנן כסתם יחידאה לא אמר.

[עד כאן דף סט עמוד ב]

^{רס} ברירה ובריש כל הגט (שם) דקאמר רבי יוחנן אף אחרון אינו פוסל משום דאין ברירה שאני התם דכתיב וכתב לה דמשמע שיהיה צריך שיהיה מבורר בשעת כתיבה כמו שמפורש בריש כל הגט:
^{רסד} תוספות ר"ד.

^{רס} תוספות ד"ה אלא לעולם כל הנלקט. הקשה רבינו טוביה תקשה דרבי יוחנן אדרבי יוחנן דלית ליה לרבי יוחנן ברירה והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה וסתם מתניתין בהלוקח כר"מ דאית ליה ברירה וע"ג דבסתמא דצנועים לית ליה ברירה מ"מ תקשה מאי אולמיה דהאי סתמא מהאי סתמא ושמא רבי יוחנן היכא שמתנה בפירוש לא קאמר ר' יוחנן דאין ניתן לקבל את סיכומו 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.